

приклад, «зелений коридор» (спрощений митний контроль), «сіра зона» (територія з невизначеним статусом), «червоний коридор» (смуга руху, яка призначена для переміщення товарів, що підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню та митному оформленню) [4]. Ці метафори відображають особливості сприйняття простору, кордонів крізь призму мовної картини світу, роблячи складні адміністративні та політичні поняття більш доступними для розуміння.

Отже, ноціонально-мовна картина світу має безпосередній вплив на розвиток терміносистеми Державної прикордонної служби України. Дослідження цього явища доводять, що українська прикордонна термінологія – це динамічна система, яка відображає історичний, культурний та політичний досвід українського суспільства. Історичні події, міжнародні контакти й правові норми сприяють формуванню сучасної прикордонної термінології, до якої входять давні лексеми, запозичення та метафоричні вирази.

Література

1. Загнітко А. Теорія сучасних лінгвістичних учень: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 528 с.
2. Купрієнко Д., Дем'янюк Ю., Діденко О. Державна територія і державний кордон: навч. посіб. Хмельницький: Видавництво НА ДПСУ, 2014. 256 с.
3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV: станом на 2 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15/ed20240502#Text> (дата звернення: 21.02.2025).
4. Сойко О. В. Прикордонний контроль: vademecum 2. Одеса: Видавництво «Айс Принт», 2024. 468 с.

Анна Максимова
(м. Дніпро)

МІЖКУЛЬТУРНА ВАРІАТИВНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ: КОГНІТИВНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Фразеологізми є важливим елементом мовної картини світу, відображаючи культурні традиції, історичний досвід і ментальні моделі носіїв мови. Вони формуються та трансформуються під впливом соціальних змін, міжкультурної комунікації та глобалізаційних процесів. У ХХІ столітті американська англійська зазнала значних змін через розвиток цифрових технологій, соціальних мереж та посилення міжкультурних контак-

тів. Це спричинило появу нових фразеологізмів, зміну значення та вживання традиційних виразів, а також поширення американських ідіом у глобальному мовному просторі.

Дослідження когнітивних і прагматичних аспектів міжкультурної варіативності американських фразеологізмів дає змогу виявити закономірності їх трансформації, адаптації до різних комунікативних контекстів і впливу на інші мови та культури. Аналіз сучасних змін у фразеології також сприяє глибшому розумінню мовних процесів у добу глобалізації та цифрової комунікації. Питання міжкультурної варіативності вивчали американської англійської вивчали Р. Гіббс [2, с. 33], М. Джонсон [1, с. 23] Дж. Лакоф [1, с. 23], проте мова як живий організм постійно змінюється, розвивається, активізуючи потребу її систематичного ретельного вивчення.

Метою дослідження є аналіз міжкультурної варіативності американських фразеологізмів у першій чверті XXI століття через призму когнітивних і прагматичних особливостей.

Когнітивна лінгвістика розглядає фразеологізми як частину концептуальної картини світу, що базується на метафорах, схемах та культурних сценаріях. Американські фразеологізми відображають специфічні концепти, як-от успіх (наприклад, *hit the jackpot* – зірвати куш), наполегливість (*go the extra mile* – докласти додаткових зусиль) або прагнення до свободи (*break the chains* – звільнитися від обмежень). У XXI столітті зміна соціокультурних реалій призвела до появи нових когнітивних моделей, які впливають на фразеологію. Наприклад, розвиток цифрового середовища спричинив формування нових виразів, як-от *ghosting* (раптове припинення комунікації) чи *doomscrolling* (надмірне перегортання негативних новин). За допомогою когнітивної лінгвістики ми здійснюємо вивчення американських фразеологізмів через метафоризацію, лексичні запозичення та словосполучення, зміни в харчуванні.

Неологізми через метафоризацію: багато виразів базуються на метафорах, наприклад, «*salt tooth*» (аналог *sweet tooth*), «*food noise*» (як аналог інформаційного шуму).

Лексичне запозичення та словотворення: «*candyceutical*» (поєднання «*candy*» + «*pharmaceutical*») і «*sourfaux*» (гра слів від «*sour*» + «*faux*») демонструють нові способи формування понять.

Когнітивні зміни в харчуванні та екології: «*regenivore*», «*sustainatarian*», «*foodprint*», «*carbon counting*» – ці поняття демонструють зміни у свідомості щодо сталого розвитку.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, застосування когнітивного підходу допомагає зрозуміти явища, що відбуваються в американській англійській.

З прагматичного погляду, фразеологізми виконують різні комунікативні функції – експресивну, оцінну, соціально-ідентифікаційну. Вони є важливими елементами дискурсу, що впливають на стиль, емоційне забарвлення висловлювання та відносини між учасниками комунікації. У міжкультурному спілкуванні використання американських ідіом може викликати труднощі у носіїв інших мов, оскільки їх значення часто має культурно-специфічний характер. Наприклад, вираз *kick the bucket* (померти) може бути незрозумілим або неточним у перекладі для іншомовних комунікаторів.

Важливим є також вплив соціальних медіа, де фразеологізми набувають нових значень та функцій. Багато ідіом стають мемами або змінюються під впливом інтернет-культури (*spill the tea* – поділитися плітками, що раніше мало інше значення). Це свідчить про гнучкість і динамічність американської фразеології у сучасному комунікативному просторі.

За допомогою прагматичного підходу відображуються нові суспільні, технологічні та соціальні явища, а також культура харчування та способу життя.

Відображення нових суспільних явищ: «*quiet quitting*», «*hustle culture*», «*rage applying*», «*RTO (Return to Office)*» – ці фразеологізми виникли через зміну робочої культури після пандемії.

Технологічні та соціальні явища: «*bossware*», «*digital removalist*», «*superforecaster*», «*AI whisperer*» – ці терміни демонструють нові професії та способи взаємодії з цифровими технологіями.

Культура харчування та способу життя: «*seaganism*», «*lion diet*», «*walktail*», «*vertical drinking*» – нові тренди в їжі та соціальних звичках.

Підсумовуючи вищенаведене, міжкультурна варіативність американських фразеологізмів у XXI столітті є результатом глобалізаційних, соціальних і технологічних змін. Когнітивний підхід дає змогу виявити нові метафоричні моделі та зміни у концептуальній картині світу, тоді як прагматичний аналіз розкриває особливості їх функціонування у різних контекстах. Подальше дослідження цієї теми сприятиме розумінню процесів мовної адаптації, міжкультурного сприйняття та комунікативної ефективності американських фразеологізмів у сучасному світі. Багато фразеологізмів виникли як відповідь на зміни в роботі, харчуванні, екології та тех-

нологіях. Відбувається активне словотворення через метафоризацію, телескопію (поєднання слів) та адаптацію запозичень. Прагматично ці вирази слугують не лише для опису нових явищ, а й для їхньої нормалізації в суспільстві.

Література

1. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago, University of Chicago Press. 1980. 242 p.
2. Gibbs R. *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge University Press. 1994. 527 p.

Тетяна Масицька
(*м. Луцьк*)

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ: ГРАМАТИКА ЗАЛЕЖНОСТЕЙ СИНТАКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

Дослідження речення як основної синтаксичної одиниці сфокусоване на детальному аналізі граматичних явищ мовної системи. У лінгвістичних студіях кінця ХХ століття пріоритетним було вивчення функційної проблематики речення, що відображене у працях І. Р. Вихованця, М. Я. Плющ, Н. І. Іваницької, К. Г. Городенської, А. П. Загнітка, К. Ф. Шульжука, Н. В. Гуйванюк та ін. На початку ХХІ століття акцентовано на реченні через призму категорійної граматики (М. В. Мірченко); укладено типологію мінімальних семантико-синтаксичних одиниць (О. Г. Межов), детально схарактеризовано категорії комунікативного аспекту речення і тексту (М. О. Вінтонів), проаналізовано особливості дієслівних транспозитів у формально- і семантико-синтаксичних структурах простих семантично елементарних і ускладнених реченнєвих конструкцій (І. А. Мельник), досліджено структуру, семантику дієслівних (О. І. Леута) і простих ускладнених речень (О. А. Новікова), укладено формально-граматичну і семантико-синтаксичну типологію складнопідрядних речень (Р. О. Христіанінова). Запропоновано підходи до тлумачення реченнєвої структури з акцентом на поліфункційність реченнєвих конструкцій [7; 8].

Мета статті – з'ясувати перспективи комплексного аналізу реченнєвих структур через призму граматики залежностей. Для досягнення поставленої мети ставимо перед собою такі завдання: 1) проаналізувати си-